

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg [af Tang Sørensen m. fl.].

(Lovforslag nr. L 122. Fremsat 24/3 77).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Indenrigsministeren (*Egon Jensen*):

Det ligner næsten genbrug, når jeg kommer herop hver gang.

Det forslag, som fremskridtspartiet nu har fremsat, går ud på, at man skal have en sideordnet opstilling til kommunalvalg, på samme måde som man har det til folketingsvalg.

Må jeg sige, at jeg ikke kan tiltræde et sådant forslag. Man har lov til fra partiernes side at opstille kandidaterne i alfabetisk orden, men det er rigtigt, at den, der står først på listen og får de personlige stemmer, er valgt, hvis man når et fordelingsstal.

Der er endelig den ting ved det, at hvis partioorganisationerne skal have nogen som helst indflydelse på, hvordan de ønsker kommunalbestyrelsen sammensat, og hvordan de ønsker en partiliste sammensat, så ville en sideordnet opstilling efter reglerne i folketingsvalgloven betyde, at partioorganisationerne er sat helt ud af spillet, og det tror jeg ikke at ret mange ville være interesseret i.

Heller ikke forslagens bestemmelse om, at et kommunalbestyrelsesmedlem frit kan nedlægge hvervet, finder jeg vil gavne kommunestyret. Tværtimod, må jeg nok sige. Medlemskab af en kommunalbestyrelse er et såkaldt borgerligt ombud, og det indebærer, at kommunalbestyrelsesmedlemmet er forpligtet til at være medlem af kommunalbestyrelsen i hele valgperioden, medmindre den pågældende mister sin valgbarehed eller ved henvisning til en fritagelsesgrund, f. eks. svigtende helbred, forretning eller lignende særlig grund, opnår fritagelse for medlemshvervet. Afgørelsen om fritagelsen træffes af kommunalbestyrelsen, men uanset at kommunalbestyrelsen har en betydelig margen for sit skøn ved afgørelsen af spørgsmålet, er der tale om en retsafgørelse, der kan efterprøves ved domstolene.

Hvervets karakter af borgerligt ombud har betydning for det med hvervet forbundne ansvar. Endvidere sikres, at der i hele valgperioden er en repræsentativ og beslutningsdygtig kommunalbestyrelse, ligesom der kan være behov for, at de medlemmer, der er blevet ind-

ført i det kommunale styre, ikke umiddelbart herefter forlader kommunalbestyrelsen. En hyppig udskiftning vil kvalitativt forringe og vanskeliggøre kommunalbestyrelsens og udvalgenes arbejdsvilkår. Det er min opfattelse, at de i valgloven opregnede fritagelsesgrunde praktiseres lempeligt af kommunalbestyrelserne, og det er yderst sjældent, at et kommunalbestyrelsesmedlem fastholdes mod sin vilje.

Så er der endelig den sidste tilføjelse, at det også er en beskyttelse for det kommunalbestyrelsesmedlem, der bliver uenig med sit parti. Han eller hun skal og har ret til at sidde der i 4 år. Det er ens egen personlige afgørelse, om man ønsker at træde ud, hvis man altså har de grunde, som jeg her har nævnt.

Jørgen Frederiksen (S):

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger om dette lovforslag. Jeg deler helt indenrigsministerens opfattelse af forslaget, som forekommer, det må man sige, på et så vigtigt område forholdtvis ugenomtænkt, ligesom de konsekvenser, som et sådant forslag ville kunne medføre.

Der er nemlig i bemærkningerne til lovforslaget, som i øvrigt bærer præg af, at det er en studiekreds, det er nogle drøftelser, der er foregået på det ene eller det andet punkt, den argumentation for den ene del af forslaget, at man også til kommunevalg skal kunne anvende sideordnet opstilling. Det har jo været en ordning, der har fungeret fortrinligt ved folketingsvalg.

Jeg synes, at indenrigsministeren har absolut ret i, at nok kan der drages paralleller imellem det folketingspolitiske og det kommunalpolitiske arbejde, men jeg tror ikke, at det er muligt umiddelbart at drage en så stærk parallel, at man kan overføre dette system til kommunal regie. Det er min opfattelse, at de fleste partier i deres opstillingsprocedure, ud fra, at det er mere konkrete sager, man behandler i kommunalbestyrelserne, forsøger at lave en opstilling, der foruden det politiske ståsted også har bredde i faglig henseende, uden at man vælger direkte faggrupper ind. Jeg synes ikke, der er noget odiøst heri. Tværtimod vidner det om, at man fra de politiske partiers side søger at føre en så saglig kommunalpolitik som overhovedet muligt.

Jeg synes også, at argumentet, som indenrigsministeren havde, om, at man også må sikre en kontinuitet i det kommunalpolitiske arbejde, vejer tungt. Ikke mindst det høje ting

[Jørgen Frederiksen.]

bebyrder jo kommunalbestyrelser ustandselig med nye love og regulativer. Skal disse ting på fornuftig vis kunne føres ud i livet til gavn for de borgere, vi repræsenterer, hvad enten vi sidder her eller dér, så må man nødvendigvis sikre en kontinuitet, sikre, at også kommunalbestyrelsesmedlemmerne får nogle rimeligere arbejdsvilkår, eller i hvert fald så rimelige, som man overhovedet kan gøre dem, når man tænker, at det i forvejen er et fritidsjob.

Også den anden del af fremskridtspartiets forslag, nemlig dette med, at et kommunalbestyrelsesmedlem frit skal kunne nedlægge sit hverv, finder vi ikke er rimelig ud fra nøjagtig de samme argumenter, som indenrigsministeren har fremført. Jeg synes, man skal lægge særdeles megen vægt på denne sikring af det enkelte kommunalbestyrelsesmedlem over for pres fra anden side. Jeg synes, det er en absolut god sikkerhedsventil, vi har.

Jeg håber, at det af disse få bemærkninger er fremgået, at vi absolut må afvise det forslag, som fremskridtspartiet har fremsat.

Henrik Toft (V):

Det korte af det lange i det foreliggende lovforslag er, at der ved kommunale valg skal kunne opstilles sideordnet, ligesom det er tilfældet ved folketingsvalg.

Hvis forslaget blev gennemført, ville det selvfølgelig stadig være opstillingsproceduren, som fastsætter rækkefølgen på listerne, men hvis man tænker sig de samme mennesker opstillet, vil forslaget som konsekvens have, at listestemmerne fordeles i forhold til kandidaternes personlige stemmer. Venstre finder, at der måske kunne være en vis rimelighed i det for amtsrådsvalgenes vedkommende, mens vi er mere tvøvende over for at ændre ved den tilskyndelse til at møde op ved opstillingsmøderne, der ligger i den nuværende ordning for kommunevalgenes vedkommende.

Jeg skal hermed give venstres tilsagn om at gå ind i en drøftelse af forslaget i udvalget.

Grove (KF):

Vedrørende sideordnet opstilling vil vi gerne være med til at se på det i udvalget. Jeg må dog sige, at forslaget vel er blevet lidt mindre aktuelt i de senere år ved de senere valg, idet man jo i langt højere grad er gået over til at stemme personligt. Det er vi i hvert fald stærke

tilhængere af, og hvis forslaget medfører, at der bliver færre personlige stemmer, vil vi være kede af at være med til det.

Med hensyn til den anden del må vi sige, at i den travle tid, vi lever i, og i den moderne tid, vi har nu, er det vel ikke ret og rimeligt, at man vedblivende skal være tvungent medlem af en kommunalbestyrelse. Jeg tror egentlig heller ikke, kommunalbestyrelsen har meget gavn af et medlem, der bliver tvunget til at være med. Det er nok begrænset, hvilken arbejdskraft han lægger i det, hvis han føler sig tvunget til det. På dette område må vi i udvalget se på, om ikke det vil være rimeligt at lave om på det.

Mimi Jakobsen (CD):

Vi havde jo for nylig i forbindelse med et andet lovforslag lejlighed til at debattere dette spørgsmål om den sideordnede opstilling ved kommunevalg, og jeg havde også selv den fornøjelse at udveksle en del bemærkninger med indenrigsministeren herom. Jeg er fortsat ikke enig med ministeren i hans vurdering af vælgerforeningernes kompetence. Det er der sådan set ikke noget at gøre ved, det bliver jeg sikkert heller ikke i dag.

Jeg vil gerne spørge ministeren, med hvilken grundelse man vil nægte partier det, der ønsker denne opstillingsform. Der er jo ingen, der påtvinger andre partier den. Der er altså nogle partier, som ønsker denne opstillingsform, så hvorfor må vi ikke få lov til det? Hvorfor vil man tvinge os ud i at lave en tåbelig opstillingsform, hvor vi kan sætte en kandidat på hans egen liste og så kalde den M 1, M 2, M 3 osv.? Det er ikke rimeligt.

Der er ved kommunevalg i langt højere grad end ved folketingsvalg tale om, at det er personkendskab, som gør, at vælgeren stemmer på den kandidat, som han nu gør. Men så lad dog vælgeren, som tilhører den store gruppe og ikke bare den snævre kreds i en vælgerforening, udnytte sin demokratiske ret fuldt ud og frit vælge mellem kandidaterne og med sin personlige stemme afgøre, hvem han vil repræsenteres af. Jeg kan ikke se grundelsen for at tillade det ved et folketingsvalg og ikke ved et kommunevalg, men selvfølgelig erkender jeg, at forskellen nok ligger i, at indenrigsministeren vurderer vælgerforeningerne på en anden måde, end vi gør. Det accepterer jeg, men jeg mener bare stadig væk, at det er blandt med-

[Mimi Jakobsen.]

lemmerne, man finder kandidaten. Det er stadig væk medlemmerne, der kan opstille kandidater. De bestemmer bare ikke, i hvilken rækkefølge de skal stå, men man stiller op alfabetisk.

Så kan det undre mig, at man hører partier, herunder også ministerens eget, der taler om nærdemokrati og så fratager vælgeren muligheden for at være lige så fin som et partimedlem og fratager ham muligheden for personligt at afgøre, hvem han vil repræsenteres af. Jeg kan ikke få det til at stemme.

Altså, ønsker man ikke fra andre partiers side denne opstillingsform, så lad dog os andre få lov at få den, lad os åbne mulighed for, at man kan gøre det, og så lad os da se, hvilke følger det vil få. Jeg tror, det vil gavne nærdemokratiet. Men det er ikke af den årsag, at jeg sådan set fører det frem. Som sagt er det ikke det, der er det afgørende. Det afgørende er, at vælgerforeningens medlemmer ikke er finere og skal bestemme rækkefølgen, hvem der skal ind som nr. 1. Det er vælgerne, der må afgøre det, det er dem, der skal repræsenteres.

Kaj Hansen (DKP):

Det lyder så smukt, at det er vælgerne, der skal afgøre det. Det er klart, at vælgerne kan påvirkes på forskellig måde. Vi har ingen sympati for dette forslag, bl. a. fordi vi ikke har sympati for den politiske udvikling, som mere og mere går i retning af, at enkeltpersoner i kraft af stillinger, i kraft af større økonomiske midler kan skaffe sig en større tilslutning blandt vælgerne end andre. Vi ønsker altså ikke noget i retning af amerikanske tilstande, således at de, der har den største pengekasse, også har de største muligheder for at blive valgt. Det kan man ikke udelukke. Man har eksempler også fra danske valgkampe, hvor det er ganske klart, at der er folk, som helt personligt har ofret betydelige beløb for at deltage i valgkampen – selvfølgelig i håbet om at blive valgt. Det er uheldigt, hvis man kommer ind på sådanne tilstande, og det er måske dobbelt uheldigt, når det drejer sig om kommunale spørgsmål.

Med formandens tilladelse vil jeg endvidere gerne sige – da jeg ikke kan være her til det sidste forslags behandling – at vi gerne vil se på spørgsmålet om en vis repræsentation for de øer, der er tale om, hvis man kan finde en eller anden løsning.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Der er naturligvis ikke noget uventet i, at kommunisterne ikke ønsker at overlade en udvælgelse til de almindelige vælgere, det har kommunisterne altid søgt at gå imod. Jeg ved, at kommunisterne altid har partilister, hvor de vælgerforeningsmedlemmer, man har, bestemmer, hvem der skal vælges – så kan vælgerne i øvrigt gøre, hvad de vil, for at forandre det.

Jeg vil alligevel bede om, at forslagsstillerne tænker igennem, hvad det er, de foreslår her, og hvordan det vil virke i kommunerne. Man foreslår altså, at man skal have sideordnet opstilling, sådan at det er de personlige stemmer der er afgørende for, hvem der bliver valgt. Prøv engang at tage, jeg havde nær sagt et hvilket som helst kommunalvalg, for min skyld gerne et valg i Gladsaxe, dengang borgmesteren hed Erhard Jacobsen! Prøv at se, hvem det var, der fik de personlige stemmer! Det var borgmesteren, og det er det sædvanlige i kommunerne. Hvad er det med andre ord, vi lægger op til, hvis vi følger dette forslag? Vi lægger op til, at ganske få stemmer skal afgøre, hvem der kommer til at sidde i en kommunalbestyrelse. Ganske få, helt tilfældige personlige stemmer kommer til at afgøre det for langt, langt de fleste kommunalbestyrelsesmedlemmer. Det er de hårde, barske vilkår ved den kommunalinddeling, vi har i dag, at det ikke er muligt for almindelige kommunalbestyrelsesmedlemmer, der påtager sig det hverv – det borgerlige ombud, som det er at sidde i kommunalbestyrelsen og tage det ansvar, der skal tages for at styre en kommune – at komme ud og blive kendt hos vælgerne. Jeg vil næsten sige, at hvis man følger dette forslag fra fremskridtspartiet, vil man overlade det til tilfældigheder, hvem der kommer til at sidde i kommunalbestyrelsen. Nu har man dog, så ufuldkomment det end er, en række mennesker i en vælgerforening – jeg indrømmer blankt, de er alt for få – der kommer sammen og overvejer, hvem man skal sætte på listen, for at kommunens styrelse bliver bedst mulig.

Arne Bjerregaard (KrF):

Hr. Bernhard Baunsgaards bemærkning om, at borgmesteren trækker de andre med sig, er vel rigtig, men så vidt jeg ved, kan borgmesteren da ikke stå på samtlige lister; det kan kun være en enkelt liste, han kan stå på, så han kan da ingen indflydelse have på de andre lister.

Med hensyn til kommunale valg må vi er-

[Arne Bjerregaard.]

kende, at de efterhånden er blevet politiske. Før var der forskellige borgerlister osv., men nu er det almindeligvis de politiske partier, som opstiller også til kommunalvalgene. Når man kender opstillingsprocedurerne i de politiske partier – og jeg har da haft den glæde at kigge indenfor hos nogle af dem – så må man sige, at den håndfuld mennesker, der opstiller kandidaterne, er ikke særlig stor; de skal altså bestemme, hvem der skal i kommunalbestyrelsen. Kom så ikke med det sludder, at man tager hensyn til, at man skal have en bogholder, man skal have en landmand osv.! Nej, det er dem, der sidder bedst på partiapparatet, der får de bedste pladser, mens vælgeren lades i stikken. Man siger: vel, vil I have nogen af dem, så skal vi nok bestemme, hvem det skal være, her er altså listen, I kan stemme på. Hvem der skal ind, det skal vi nok bestemme. Det minder mig lidt om Krarups demokratur i stedet for demokrati.

Derfor er jeg helt enig med fremskridtspartiet i dette forslag. Hvorfor skal man ikke også på dette område prøve på at være så demokratisk som muligt, så at det er vælgerne, der bestemmer, hvem der skal ind. Der kan blive tale om tilfældigheder ind imellem, det vil der altid være, det kan man ikke undgå. At nogle, som har penge, som kommunisterne siger, kan udnytte situationen, ja, det er da muligt, sådan vil det altid være, men penge kan organisationen, partiet, også skaffe, og nogle kan vel endda skaffe dem uden for landets grænser. At man økonomisk kan fremme sit valg, det kan vi ikke komme til livs ved at sige: der vil være visse uretfærdigheder, derfor gør vi det, jeg havde nær sagt 100 pct. uretfærdigt, ved at 5 eller 10 skal bestemme, hvem der skal sidde i kommunalbestyrelsen. Det kan ikke være rimeligt.

Det næste spørgsmål er, om man skal tvinges til at sidde i en kommunalbestyrelse. Da vi andre sad der og der ikke var så meget at bestille, kunne der ikke gøres så meget ved det, det var et borgerligt ombud, men med den udvikling, der nu er sket, må man nok sige, at det er en mægtig arbejdsbyrde, man tvinger folk til at deltage i. Jeg har fornemmelsen af, – ja, jeg tror, at der er nok, der alligevel vil lade sig opstille. Hvorfor så ikke også lade det være frivilligt dér og så måske få et bedre arbejde i kommunalbestyrelserne? Jeg er altså i det hele taget positiv over for forslaget.

Hjortlund Christensen (DR):

Forslaget tilsigter en lovgivning om sideordnet opstilling til kommunalvalgene, hvad vi i retsforbundet kan give vores tilslutning til. Jeg kan ikke se nogen grund til, at man ikke følger samme retningslinjer som ved folketingsvalgene.

Motiverne til forslaget fremsættelse er mere retfærdighed for de personligt afgivne stemmer. Da valgfriheden efter lovforslaget stadig er til stede, er muligheden, som indenrigsministeren var inde på, også til stede for en politisk styring af, hvilken måde man vil styre sine opstillingsprocedurer på, så jeg synes ikke, det er et argument, der er tilstrækkeligt, til at gå imod lovforslaget.

Vi kan som sagt fra retsforbundets side slutte os forslaget.

Ordføreren for forslagsstillerne (Tang Sørensen) (FP):

Jeg skal på dette fremskredne tidspunkt gøre det forholdsvis kort. Jeg vil gerne have lov til at takke ordførerne for de partier, der stillede sig positivt til dette lovforslag.

Lovforslaget er fremsat ud fra den betragtning, at vi må have demokratiet til at virke langt, langt bedre ude i de enkelte kommuner, end det virker i dag. Det kan undre én meget, at man fra socialdemokratiets side ikke er indstillet på, at det skal være bedre, end det er i dag.

Hvis man læser, hvad der står i det socialdemokratiske kommunalpolitiske program: »Nærdemokrati er en spredning af beslutningerne, der giver den enkelte borger yderligere muligheder for medindflydelse og medansvar for de kommunale opgavers løsning på det nære plan, samt valg overensstemmende med ideerne i det repræsentative demokrati«, så kan man undre sig over, at man i dag hører her fra folketingets talerstol, at indenrigsministeren og hr. Jørgen Frederiksen ikke er indstillet på, at man åbner mulighed for, at de partier, der ønsker det, kan opstille til kommunalvalgene med sideordnet opstilling.

Der er jo ikke nogen, der siger, at hvis man får dette lovforslag vedtaget, så tvinger man socialdemokratiet, som jo tilsyneladende er bange for at lade deres vælgere selv bestemme, hvem der skal i kommunalbestyrelsen. Man kan jo fra socialdemokratiets side lade være med at bruge sideordnet opstilling. Men de partier, som ønsker at give deres vælgere mulig-

[Tang Sørensen.]

hed for at bestemme, hvem der skal ind, lad dog dem få denne mulighed!

Med hensyn til, om man skal tvinges til at sidde i en kommunalbestyrelse i samfulde 4 år, eller om man skal give de enkelte medlemmer ret til at udtræde, hvis der er forhold, der taler herfor, kan jeg oplyse, at det i dag er blevet en meget, meget stor belastning at sidde i en kommunalbestyrelse eller i et amtsråd, og der kan være grunde, der taler for, at et medlem føler sig nødsaget til at udtræde. Det ville være at lette sagen for de enkelte medlemmer, hvis man åbnede denne mulighed, fremfor som i dag, hvor man i mange tilfælde tvinger dem til at blive siddende i samtlige 4 år. Jeg tror også, at det arbejde, som vedkommende medlem yder i kommunalbestyrelsen, ville blive mere positivt, hvis han selv var interesseret i at sidde der. Når interessen er tabt af den ene eller den anden årsag, så gavner man sagen i dens helhed bedst ved at lade vedkommende medlem udtræde.

Lad mig sige til kommunisternes hr. Kaj Hansen, at det ikke er amerikanske tilstande, vi tilstræber ved at indføre en sideordnet opstilling. Det er demokratiske tilstande, som man jo tilsyneladende ikke er tilhænger af i det kommunistiske parti.

Lad mig til hr. Bernhard Baunsgaard sige, at vi ikke overlader noget til tilfældighederne ved at få indført en sideordnet opstilling. Hvis dette var konsekvensen, så kunne man jo befrygte, at en stor del af dette tings medlemmer var valgt ved en tilfældighed, da mange af dem jo er valgt på lister, der kører med sideordnet opstilling.

Kort sagt, der er så mange gode, sunde fordele ved at lave denne lovændring, at det er mig ubegribeligt, at ikke samtlige folketingets partier kan gå ind derfor. Det styrker det nære demokrati i kommunerne, og det styrker det kommunale samarbejde i allerhøjeste grad, at vælgerne får mere indflydelse, end de har i dag.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg forstår, det er fremskridtspartiet, der skal sikre demokratiet på alle leder og kanter her i landet. Jeg har en helt anden opfattelse af hr. Tang Sørensens måde at sige det på. Socialdemokratiets partiprogram har intet, der står i modsætning til noget af det, som socialdemo-

kratiet i øvrigt står for, og som også jeg har sagt.

Det, man er inde på, er altså to slags opgørelser. Ét parti har sideordnet opstilling, dér laver vi en særlig opgørelse. Ét parti har almindelig opstilling, dér laver vi en særlig opgørelse. Må jeg sige, at det ikke hindrer, at partier stiller op i alfabetisk orden, men en sideordnet opstilling kan ikke foregå på anden måde end alfabetisk.

Som ordningen er i dag – og jeg finder, at vores kommunale valglov er god – er de personlige stemmer meget afgørende. Hvis borgerne virkelig ønsker at stemme på en kandidat på listen, så stemmer de ham eller hende ind. Hvis vedkommende får fordelingsstallet, er vedkommende valgt forud for alle andre. Det er de muligheder, der ligger, og de benyttes i høj grad.

Vi skal også passe på, at det ikke får tilfældighedernes præg. Det er rigtigt, som hr. Bernhard Baunsgaard siger, at mange gange er 1 eller 2 stemmer afgørende for, om den ene eller den anden er valgt.

Det, jeg vil pege på, er, at partiorganisationerne, og dem har jeg en anden opfattelse af end fru Mimi Jakobsen og andre, med deres opstilling over for vælgerne bør fortælle, hvad det er, de anbefaler, der skal stemmes på. Man kan ikke uden videre gå ud fra, at samtlige kommunale vælgere ved, hvem de på listen opstillede kandidater er, og hvad de står for.

Man henviser yderligere til reglerne for folketingsvalg. Her ligger det jo sådan, at de opstillede kandidater er lige gode, men det ligger dog ikke anderledes, end at den kandidat, der er opstillet i kredsen, står først på listen. Her er altså en forskel fra kommunevalgene.

Der er en ting, man ikke har tænkt på. Hvis man skal have lov til at vandre ud af kommunalbestyrelsen, som man selv synes, så kan vi meget let komme i den situation, at der må foretages nyvalg, fordi kommunalbestyrelsen til enhver tid skal bestå af det antal medlemmer, som styrelsesloven nu engang foreskriver. Hvis partiet har én kandidat og måske en stedfortræder og begge to ikke ønsker at træde ind i kommunalbestyrelsen, så skal der foretages nyt kommunalvalg.

Hr. Arne Bjerregaard kunne overhovedet ikke forstå, at en håndfuld mennesker skulle bestemme, hvem der skulle vælges. Må jeg sige til hr. Arne Bjerregaard: tag og læs den

[Indenrigsministeren.]

kommunale valglov! Så får man en fornemmelse af, hvad det er for en håndfuld mennesker – det er nemlig vælgerne. Det, man så hånligt omtaler som en håndfuld mennesker, er partiorganisationer, der opstiller en liste, men det er vælgerne, der bestemmer, hvem der skal vælges. Det kan de gøre ved en personlig stemmeafgivning, og det er det, jeg har peget på.

Jeg synes, vores kommunale valglov er god nok på det område; der er ingen grund til at ændre på den.

Jørgen Frederiksen (S):

Jeg kunne først godt tænke mig at spørge fru Mimi Jakobsen, hvor der i den eksisterende valglov ikke er mulighed for at stemme personligt. Så kan man diskutere rækkefølge med nummerering eller alfabetisk, det er jo i princippet ligeegyldigt, der er mulighed for at stemme personligt. Man oplevede oven i købet det i København sidste gang, at den, som de konservative opstillede som ankermand, som trækplaster, som nr. 55, gled ind som nr. 1. Der er altså i dag en vis kombinationsmulighed i det system, vi har, der minder om det sideordnede opstillingssystem.

Jeg har argumenteret for, at man ikke kan drage direkte paralleller fra folketinget til kommunalbestyrelser. Jeg vil tilføje, selv om der er nogle partier, der vælger ordningen med sideordnet opstilling, at hvis vi indbygger mange systemer i selve valghandlingen, så virker det forvirrende for en række af vore vælgere. Når der i forvejen som sagt er mulighed for at stemme personligt alt det, man vil, så kan jeg ikke se andet, end at dette forslag er totalt overflødig.

Der blev citeret en sætning fra vort i øvrigt udmærkede kommunalpolitiske program, og man spurgte, om vi ikke ønsker demokratiet udviklet, så det bliver bedre, end det er i dag. Selvfølgelig gør vi det. Det er imidlertid en meget, meget højtidelig og stærk argumentation at bruge i forbindelse med et valgsystem. Der er ingen som helst sammenhæng. Vi mener, at en sådan bestemmelse kan medvirke til at forplumre valghandlingen for mange af vore vælgere, og det er det, vi ikke ønsker.

I forbindelse med forslaget om, at man skal kunne træde ind i og ud af en kommunalbestyrelse næsten efter forgodtbefindende, er der brugt ordene, at man jo i mange tilfælde næsten har tvunget folk til at blive siddende. Jeg

kunne da godt tænke mig at få dokumentation for, hvor mange tilfælde det egentlig drejer sig om. Jeg er enig med indenrigsministeren. Jeg mener, at man i de fleste kommunalbestyrelser har håndteret denne ordning særdeles medmenneskeligt. Men når man på forhånd, når man bliver opstillet, ved hvilken arbejdsbyrde der ligger, så er det ikke rimeligt, at man, bare fordi man ikke gider mere, eller af en anden lignende årsag, skal kunne træde ud, når man har lyst. Det er efter min mening det modsatte af det, ordføreren for forslagsstillerne argumenterede for, en højnelse af demokratiet, det er at gøre grin med demokratiet.

Mimi Jakobsen (CD):

Det er måske næsten overflødig at tilføje noget, men jeg vil da godt sige, at selvfølgelig har jeg da ikke sagt, at man ikke kan stemme personligt i dag. Det, jeg har fremført, er, at det efter vores mening alene burde være de personlige stemmer og ikke den rækkefølge, hvori en partiorganisation har opstillet kandidaterne, som var afgørende for, hvilken kandidat der skulle vælges.

Jeg kan stadig væk ikke se, at man kan tale om nærdemokrati og samtidig tale om, at man forplumrer det for vælgerne, så de ikke kan finde ud af det. Jeg tror nok, vælgerne skal finde ud af det, hvis der kommer et parti med en gruppe kandidater og siger: vi anbefaler disse kandidater – det er klart, ellers bliver de ikke opstillet – men vi bestemmer ikke, hvem der skal stå øverst og have del i listestemmerne, det bestemmer I. Her finder jeg, at den lille gruppe burde respektere den store gruppe, der ganske vist ikke har et medlemskort, men som kan være præcis lige så aktivt interesseret på anden vis; det valg burde den lille gruppe overlade til den store gruppe. Det er, hvad vi mener med det, ikke, at man ikke kan stemme personligt i dag, selvfølgelig ikke.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Der må være et eller andet galt med indenrigsministerens oplysning om, at der skal foretages nyvalg, hvis man ikke har en fuldtallig kommunalbestyrelse.

På Samsø er kommunalbestyrelsen nu nede på 11 medlemmer, til trods for at man skulle have 13, og til trods for at der i hvert fald fra en enkelt gruppe i kommunalbestyrelsen er foretaget henvendelse til indenrigsministeriet, om man ikke kan holde et supplerende valg. Det

[Bernhard Baunsgaard.]

skyldes et særligt forhold, nemlig at der på Samsø var en særliste, der fik 910 stemmer, hvoraf – og det er vel udmærket til demonstration af, hvad der kan ske – førstemanden får de 832. Der har vi et udmærket eksempel på, hvad der kan ske af tilfældigheder med hensyn til, hvordan de øvrige bliver placeret.

Der er jo allerede i dag mulighed for at stemme personligt, som det nu gentagne gange er sagt heroppe, men hvis vi helt forlader systemet med, at vælgerforeningerne opstiller, vil vi komme i den situation, at tilfældige mennesker, der samler sig om en kandidat, kan få ham valgt. I København skal der, så vidt jeg kan skønne efter det socialdemokratiske tal, ca. 3.500 stemmer til at sikre et mandat, men godt og vel 500 ville have sikret en mand, der var opstillet på den socialdemokratiske liste, et mandat – helt uden hensyn til, hvad de folk, der dog har ansvaret for det hele, havde ment om det. Det er den slags, man skal passe på ikke at indføre i en kommunal valglov.

Det, indenrigsministeren siger, må modificeres derhen, at der er adgang til at se bort fra, at en kommunalbestyrelse i en overgangsperiode – på Samsø har det vist været det meste af valgperioden – er underbemandet. Den regel kunne man vel godt bibeholde, selv om man fik gennemført fremskridtspartiets forslag.

Arne Bjerregaard (KrF):

Selvfølgelig, hr. indenrigsminister, kan der være tilfælde, hvor man sprænger partilisten, men det er nu ikke det almindelige. Nu bliver det fremført, at de konservative havde opstillet Poul Møller som nr. 55, og han blev valgt, men nu kan de fleste mennesker, der opstiller sig til kommunalbestyrelser i dette land, jo ikke sammenlignes med Poul Møller. Det vil være de færreste, der når fordelingsstallet.

Det almindelige vil være, når man har opstillet partiliste, at man dermed stort set har bestemt, hvem der skal vælges. Der kan være tvivl om enkelte lidt nede i rækken, men stort set er det partiorganisationerne, der bestemmer, og ikke vælgerne. Og jo mere politisk man opstiller, jo flere listestemmer bliver der, for det er klart, at mangfoldige mennesker inden for det pågældende parti ikke sympatiserer med de mennesker, man har opstillet, men hvad gør man så? Så siger man: ja, vi bryder os ikke om nogen af dem, men vi er nødt til at stemme på listen, så får vi se, hvordan det går.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg kan vist ikke tilføje særlig meget. Jeg må give hr. Bernhard Baunsgaard ret, jeg var nok lidt for tidligt ude. En kommunalbestyrelse kan beslutte at afholde suppleringsvalg. Men det er vel rimeligt, at en kommunalbestyrelse er fuldtallig i hele perioden, og det kan altså meget let ske, at den ikke bliver det, hvis man får lov at gå ud sådan uden videre.

Må jeg sige til fru Mimi Jakobsen, at jeg er helt uenig i, når det drejer sig om kommunalvalg, at det bare er de personlige stemmer, der skal være afgørende. En liste til kommunalvalg er det, man kalder et holdværk, og det er altså det, man anbefaler; men det har vi altså hver sin opfattelse af.

Må jeg sige til hr. Arne Bjerregaard, at det er bestemt ikke sjældent, at partilisten sprænges. Det sker i næsten alle kommuner rundt omkring i landet, også på socialdemokratiske lister. Det har vi mange beviser på.

Jeg går ud fra, at kristeligt folkeparti, når det drejer sig om folketingsvalg, har sideordnet opstilling i alle henseender. Jeg kan ikke forestille mig, at kristeligt folkeparti ikke har sideordnede opstillinger i alle kredse, hvor man opstiller.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

En kort bemærkning i anledning af hr. Arne Bjerregaards påstand om, at det var ikke sædvanligt, at man brød listen. Jeg står her med oversigten, som hr. Arne Bjerregaard kan tage derovre bagefter, over kommunalvalget i København. Der blev valgt 22 socialdemokrater, 4 af dem blev valgt på personlige stemmer. Det er altså næsten hver femte. Og hvis hr. Arne Bjerregaard vil gøre sig den ulejlighed at slå op på Frederiksberg kommune, så vil han se, at der blev valgt 14 konservative, hvoraf de 3 har sprængt listen, som den er opstillet. Det kan altså meget vel lade sig gøre. Det er det sædvanlige, at det sker i kommunerne. I disse to tilfælde drejer det sig altså om ca. hver femte.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Nathalie Lind):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod

[Tredje næstformand.]

dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg. (Ø-repræsentation i kommunalbestyrelser) [af Arentoft m. fl.].

(Lovforslag nr. L 150. Fremsat 12/4 77).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg kunne have lyst til en meget indgående argumentation, men på grund af det fremskredne tidspunkt skal jeg kun i al korthed sige, at forslaget går ud på, at øer, der har 75 vælgere, på forhånd er sikret et mandat i kommunalbestyrelsen.

Hvis en kommune, som er en helhed, har fem øer, så vil det altså sige, at de fem ø-repræsentanter på forhånd skal være valgt til kommunalbestyrelsen, mens i hundredtusindvis af andre vælgere måske ikke bliver repræsenteret. Jeg tror ikke, at det er en god måde at gøre det på. Det betyder i realiteten, at 38 vælgere på en ø kan vælge en repræsentant, mens andre må have tusind stemmer til det.

Når der er tale om at varetage øernes interesse – hvad jeg godt forstår at hr. Arentoft gerne vil være med til, og hvad vi andre også godt vil – så tror jeg ikke, det klares ved, at man har en repræsentant i kommunalbestyrelsen, men ved, at man har et ø-udvalg, som bliver hørt i de sager, som drejer sig om øens særlige forhold. Det synes jeg er en meget bedre måde end ved specielt at tilgodese øerne i forbindelse med kommunalvalg.

Kommunen er en helhed, og kommunalbestyrelsen skal under alle forhold tage hensyn til hele kommunens samlede virksomhed, derunder også øerne. Jeg synes ikke, det er en god idé at dele op og give fortrinsret til nogen i denne henseende.

Erenbjerg (S):

Forslagsstillerne gør sig skyldige i den misforståelse, at de fleste byrådsbeslutninger træffes ved afstemning. Det hører til sjældenhederne. Byrådsarbejde består i dag mere end tidligere i en gennemgribende udvalgsbehand-

ling, hvorefter et enigt udvalg oftest indstiller til byrådet. Derfor vil en ø-repræsentant i et byråd blive sat på en uriaspost, da vedkommende jo efter forholdstalsmetoden kun vil blive repræsenteret i et enkelt udvalg. Det vil kort og godt tjene øernes interesse på en meget dårlig måde, om de fik et byrådsmedlem valgt.

Som byrådsmedlem i en kommune, hvor vi har store ø-problemer, kan jeg oplyse, at øboerne er langt mere tilfredse med et kontaktudvalg – et kontaktudvalg, som indbydes til at deltage i udvalgsbehandlingen, når der er specielle ø-problemer på dagsordenen. Det er en ordning, der fungerer til øboernes fulde tilfredshed.

Derfor vil jeg henstille til forslagsstillerne, at de i øernes interesse tager dette forslag tilbage. Til gengæld skal vi så love at glemme, at det nogen sinde har været fremsat.

Henrik Toft (V):

Forslaget om særlige ø-lister ved kommunale valg, som skulle give lettere adgang for øer til repræsentation i kommunale råd, vil vi fra venstres side gerne gå ind i et positivt udvalgsarbejde om, hvis da ikke forslaget bliver trukket tilbage. Der er nævnt som betingelse, at der skal være mindst 75 vælgere på øen eller øerne, for at lovændringen skal gælde, og vi vil gerne have oplyst, hvor mange steder forslaget eventuelt vil få virkning.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Med den struktur, vort land har – vi har ca. 500 øer, mere eller mindre beboede – kan det jo ikke undgås, at der af og til vil være problemer, men når fremskridtspartiet her foreslår, at der skal være mulighed for, at der kan opstilles særlige ø-lister til kommunalvalgene, så må jeg fra det konservative folkepartis side afvise dette forslag.

Vi vil ikke være med til at forlade det valg-system, vi har. Så vidt det er mig bekendt, er der mulighed for, at enhver øbo, der tilhører en politisk organisation, kan lade sig opstille til kommunalbestyrelsen og derigennem, såfremt der er mulighed for det, blive valgt.

Vi kan derimod anbefale, at der fra øernes side udpeges kontaktfolk, som kan deltage i kommunalbestyrelsesmøderne med taleret, men uden stemmeret.

Som sagt må vi gå imod det forslag, som ligger på bordet.